

Прэс-рэліз

Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

19 снежня 2010

Рэзультаты незалежнага назірання

19 снежня ўдзельнікі праекта "Назіранне за выбарамі: тэорыя і практыка", які рэалізуецца ў партнёрстве трыма арганізацыямі: Belarus Watch (Літва), Еўрапейскім Гуманітарным Універсітэтам (ЕГУ, Літва) і Беларускай Домам правоў чалавека (Літва) – назіралі за ходам выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Місія складалася з 94 чалавек, у ліку якіх студэнты ЕГУ і прадстаўнікі беларускага трэцяга сектара. Арганізацыя і правядзенне назірання ажыццяўлялася ў супрацоўніцтве з кампаніяй "Праваабаронцы за свабодныя выбары", а таксама рухам "За свабоду". Удзельнікі місіі праекта "Назіранне за выбарамі: тэорыя і практыка" назіралі за ходам галасавання ў дзень выбараў і ў некаторых выпадках у перыяд датэрміновага галасавання на 31 участку горада Мінска, а таксама на 24 выбарчых участках у Гродна, Віцебску, Маладзечна, Наваградку, Полацку, Лідзе, Бярозаўцы і Барысаве.

У цэлым, неабходна адзначыць пэўны прагрэс у працы камісій у дзень выбараў, які выявіўся ў адносна прызным стаўленні чальцоў камісіі да назіральнікаў. У шматлікіх выпадках выбарчыя ўчасткі былі добра арганізаваныя і ўсе ўрны знаходзіліся ў пакоі ўчастка для галасавання, як гэтага патрабуе закон.

Тым не менш, шматлікія назіральнікі адзначылі факты чынення перашкодаў пры ажыццяўленні назірання з боку чальцоў выбарчых камісій і назіральнікаў ад лаяльных да ўлады грамадскіх аб'яднанняў. У прыватнасці, нягледзячы на тое, што ўсе ўдзельнікі місіі былі афіцыйна зарэгістраваныя ў якасці назіральнікаў, рэалізаваць свае правы ў поўным аб'ёме шмат хто з іх не здолеў. Так, нават у выпадках, калі чальцы камісіі не аказвалі прамога супрацьдзеяння незалежным назіральнікам, мелі месца адмовы ў прадастаўленні поўнай і вычарпальнай інфармацыі. Акрамя таго, для назіральнікаў адводзілася спецыяльнае месца, адкуль агляднасць працэдур не заўсёды была забяспечаная. Таксама забараняліся фота- і відэаздымкі. Варта адзначыць, што, як правіла, выбарчыя камісіі тлумачылі палажэнні Выбарчага Кодэкса РБ такім чынам, каб абмежаваць незалежных назіральнікаў у рэалізацыі іх правоў.

Падчас назірання за датэрміновым галасаваннем удзельнікамі праекта і іншымі незалежнымі назіральнікамі былі вылучаныя і зафіксаваныя наступныя асноўныя парушэнні. У першую чаргу, назіраўся масавы прымус да датэрміновага галасавання ў дзяржаўных арганізацыях і ўстановах, а таксама ў навучальных установах і вайсковых частках.

На некаторых участках зафіксаваныя выпадкі разыходжання дадзеных пра колькасць асобаў, якія прагаласавалі датэрмінова па падліках назіральнікаў, і зафіксаваных у пратаколах камісій. Адзначаныя выпадкі неналежнага забеспячэння захаванасці ўрнаў у перапынках працы камісіі і ў начны час, а

таксама прысутнасці на выбарчых участках старонніх асобаў (у прыватнасці, міліцыі, прадстаўнікоў выканкамаў і інш.). На адным з участкаў назіральнікі звярнулі ўвагу на тое, што ў урну для датэрміновага галасавання можна несанкцыянавана ўкінуць бюлетэні, не парушаючы цэласнасці пячаткі.

Непасрэдна ў дзень галасавання ўдзельнікі місіі назіралі адкрыццё выбарчых участкаў, працу выбарчых камісій на працягу дня, ход галасавання па месцы знаходжання выбарцаў, а таксама працэдуру падліку галасоў і абвешчэнне вынікаў галасавання. На кожным з дадзеных этапаў былі зафіксаваныя шматлікія парушэнні:

- абмежаванне працы назіральнікаў з боку чальцоў камісіі і адмова ў прадастаўленні інфармацыі пра агульную колькасць выбарцаў на ўчастках і спісах грамадзян, якія выявілі жаданне галасаваць па месцы знаходжання;
- забарона фатаграфавання, весці відэазапіс або фіксаваць інфармацыю пра ход галасавання ў любой форме;
- несупадзенне колькасці выдадзеных чальцам камісій бюлетэняў і колькасці грамадзян, што выявілі жаданне галасаваць па месцы знаходжання;
- наяўнасць агітацыйных матэрыялаў у кабінках для галасавання. У прыватнасці, інструкцыі пра тое, якім чынам запаўняць бюлетэні, з запоўненай графой "за" насупраць прозвішча аднаго з кандыдатаў.

Самым праблемным этапам працэдуры галасавання з'яўляўся падлік галасоў, які прайшоў з парушэннямі амаль на ўсіх участках, дзе місія праводзіла назіранне. Нягледзячы на тлумачэнні і пастановы Цэнтральнай выбарчай камісіі Рэспублікі Беларусь наконт працэдуры падліку галасоў, у назіральнікаў не было магчымасці бачыць змест бюлетэняў. На большасці участкаў захавалася схема падліку, пры якой прамежкавыя вынікі не абвешчаюцца, падлік вядзецца супольна ўсімі чальцамі камісіі, якія затым моўчкі перадаюць дадзеныя пра вынікі сакратару камісіі. На шматлікіх участках не ажыццяўляўся паасобны падлік галасоў і абвешчэнне вынікаў па урнах і кандыдатах.

У шэрагу выпадкаў адзначаныя парушэнні пры складанні пратаколаў: было немагчыма ўсталяваць адпаведнасць звестак, занесеных у пратакол, вынікам падліку галасоў (лічбы "падганяліся" чальцамі камісій пад агульныя паказчыкі, з прычыны чаго камісіям патрабавалася больш часу для складання пратаколу, чым для самога падліку галасоў).

Акрамя гэтага, камісіі нярэдка завяршалі працу без давання назіральнікам магчымасці і часу для абскарджання прынятых рашэнняў.

Такім чынам, нягледзячы на паляпшэнні ў арганізацыі і правядзенні асноўнага дня галасавання, удзельнікі праекта "Назіранне за выбарамі: тэорыя і практыка" адзначаюць шматлікія працэдурныя парушэнні падчас падліку галасоў на выбарчых участках, а таксама ў аспектах, звязаных з доступам да назірання, што ставіць пад сумнеў атрыманыя вынікі выбараў.

Кантактная асоба: Анастасія Матчанка +37067133879, anastasiya.matchenko@gmail.com